www.usti-nad-labem.cz

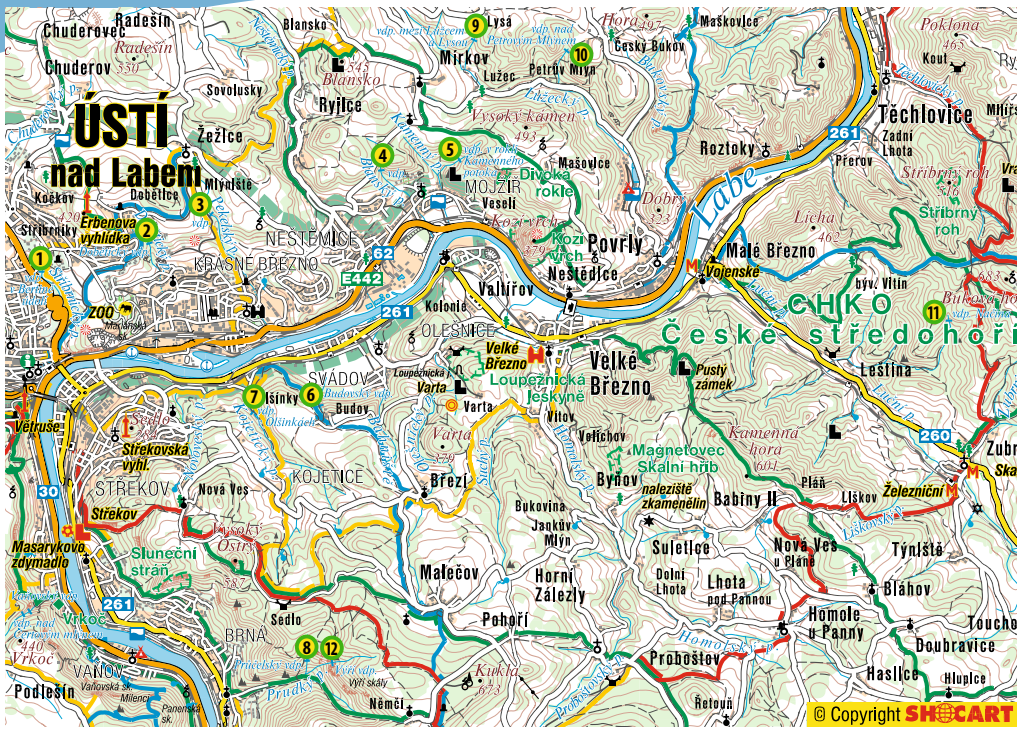

Vodopády na Ústecku

ÚSTÍ
nad Labem
Chuderovec
Radešín
Chuderov
Sovolusky
Blansko
Mírkov
Lužec
Petrův Mlýn
Lysá
Český Buková
Maškovice
Poklona
Kout
Techlovice
Zadní Lhota
Přerov
Roztoky
Stříbrný roh
Ryjice
Žežice
Mlýnské
Dobětice
Kočkov
Stříbrníky
Erbenova vyhlídka
NESTEMICE
KRÁSNÉ BŘEZNO
ZOO
Masarykova sk.
Mašovice
Divoká rokle
MOJZÍR
Veseli
Kozí vrch
Povrly
Neštědice
Malé Březno
Vojenské
Valtířov
Kolonie
OLEŠNICE
Velké Březno
Loupežnická
Ještěrka
Pusty zámek
Leština
CHKO České středohoří
Vítov
SVÁDOV
Budovský vod.
Budov
Varta
Loupežnická
Ještěrka
Velíchov
Magnetovec
Skalní hrb
Byňov
nalezište zkamenělin
Babiny II
Pláň
Lískov
Železniční
Zubr
Ska
Větruše
Střekovská výhl.
STŘEKOV
Nová Ves
KOJETICE
Březí
Střekov
Masarykovo zdymadlo
Sluneční stráň
Bukovina
Janův Mlýn
Suletice
Nová Ves u Pláně
Týnliště
Bláhov
Malečov
Horní Zálezly
Dolní Lhota
Lhota pod Pannou
Homole u Panny
Toucho
Doubravice
Pohoří
Sedlo
BRNÁ
Vrkoč
VAŇOV
Podlešín
Varšavská sk.
Milenci
Panenská sk.
Němčí
Kuklík
Výří skály
Průduch
Homolský
Probošťov
Retovn
Hasiice
Hluplce
Lovosice
Labe
Dobrá
Lichá
Kamenná hora
Bukovinský
Loupežnický
Varta
Březinský
Olšinský
Prodlouzek
Homolský
Výří skály
Průduch
Panenská sk.
Milenci
Varšavská sk.
Masarykova sk.
Mlýnské
Dobětické
Kamenného potoka
Březinský
Loupežnický
Bukovinský
Olšinský
Prodlouzek
Vysoký kámen
Hora
Petrovým Mlýnem
Lužeckým
Kamenného potoka
Kamenná hora
Stříbrný roh
Liché
Dobrá
Kuklík
Výří skály
Průduch
Homolský
Probošťov
Retovn
Hasiice
Hluplce
Lovosice
Labe
Dobrá
Liché

Petra Kudělová, Jiří Šedivý, Václav Hrdonka

Vodopády na Ústecku

Ústí nad Labem, 2011

Vodopády na Ústecku

Text: Petra Kudělová, Jiří Šedivý, Václav Hrdonka
Fotografie: Václav Hrdonka, Jiří Šedivý, Pavel Kuděla, Eva Šrámková, Daniel Fiker.
Redakce a grafické zpracování: Oddělení cestovního ruchu Magistrátu města Ústí nad Labem a Tisk Horák a.s.

Vydalo Statutární město Ústí nad Labem ve spolupráci s Občanským sdružením Středohoří sobě.

ISBN 978-80-254-3516-8

Obsah

Vodopády na Ústecku 6
Bertino údolí 7
Dobětický vodopád 9
Vodopád na Pekelském potoce 10
Vodopád na Blanském potoce 12
Vodopád v rokli Kamenného potoka 13
Budovský vodopád 14
Vodopád v Olšinkách 16
Průčelský vodopád 18
Vodopád pod Hostovicemi 20
Vaňovský vodopád 21
Vodopád nad Čertovým mlýnem 24
Moravanský vodopád 25
Soutěska potoka Dubina 27
Dubina II 30
Vodopády mezi Lužcem a Lysou 31
Vodopády nad Petrovým Mlýnem 32
Vodopád Načina 33
Výří vodopád 35
Další vodopády v oblasti Českého středohoří 37
Použité materiály 41
Fotografie a historická vyobrazení 41

Vodopády na Ústecku

Jen málokde se nalézá tolik vodopádů jako v okolí města Ústí nad Labem. Četné potoky, které se sbíhají k řece Labi, vymlely v prudkých svazích labského kaňonu příkré a hluboké rokle. Tam, kde voda při své cestě narazila na pevné skalní podloží, vznikly krásné kaskády a vodopády. Ústecko je tím zcela unikátní a směle konkuruje i našim horským „vodopádovým" oblastem, jakými jsou Krkonoše nebo Jeseníky. Město Ústí nad Labem se tak, alespoň v našich menších českých poměrech, může právem pyšnit přízviskem „město vodopádů". Některé z nich jsou známé více, jiné méně. Některé jsou dokonce skryty v naprostém zapomnění.

Příčinou vzniku vodopádů na zdejších tocích je geologický vývoj během posledních statisíciletí. Přibližně před 30 miliony let se v těchto místech postarala sopečná činnost o vznik hornin současného Středohoří, avšak tehdejší tvářnost krajiny a sít říčních toků nebyla zdaleka srovnatelná se současností. A to ani v době poslední sopečné činnosti – před přibližně 10 miliony let. Až mnohem později, ve čtvrtohorách, se díky souhře eroze (odnosu materiálu) a dřívější tektonické (zlomové) stavbě území mohla řeka, kterou dnes nazýváme Labem, „zahryznout" do hornin a díky jejich rozdílné odolnosti vytvářet hluboce zaříznutý kaňon. Eroze hlavního toku je natolik mohutná, že jeho drobnější přítoky nejsou schopny vyrovnávat svou spádovou křivku, a tudíž nutně vznikají poblíž jejich vtoku nesrovnalosti, vedoucí ke vzniku vodopádů. Toto je navíc umocněno geologickou stavbou sopečných hornin, kdy se mnohde střídají pevné lávy s méně odolnými vulkanoklastiky (úlomkovitými sopečnými horninami). Pevné horniny pak tvoří terénní stupeň, kde se může vodopád vyvinout plně ve své kráse.

Každý z vodopádů je popsán několika charakteristikami: jménem toku, na kterém se nalézá, horninovým podložím, výškou, průměrným ročním průtokem vody, morfologií a GPS souřadnicemi. Určit výšku vodopádů není zcela jednoduché; u většiny z nich nebývá ostrá horní ani dolní hrana. Skála, po které potok do vodopádu vtéká, se většinou odshora postupně svažuje, dole voda dopadá buď do tůňky nebo do svažitého suťového pole. Asi i proto jsou v literatuře pro některé z vodopádů udávány odlišné hodnoty, a také proto je nutné tyto hodnoty brát spíše jako orientační. Průtoky jsou odvozeny jako podíl z průměrného ročního odtoku z plochy jednoho čtverečního kilometru pro danou oblast a z plochy povodí odvodňované daným tokem, dále pak korigovány podle odhadu v terénu.

Při výpravě za ústeckými vodopády je nezbytností kvalitní pevná obuv. K řadě z nich vede jen úzká lesní pěšinka strmou roklí, výstup či sestup proto vyžaduje určitou tělesnou kondici. Za mokra a zvláště za mrazu může být pohyb v rozbahněném nebo zledovatělém terénu velmi nebezpečný. Nejlepším obdobím pro návštěvu vodopádů je nepochybně jaro, kdy příkré krátké potoky na svazích okolo Labe mívají nejvíce vody. V zimě se zase z mnohdy nevelkých potůčků stanou obrovitá sousoší ledových rampouchů. V suchém letním období mohou být naopak mnohé vodopády téměř bezvodé, a proto i výrazně méně atraktivní. Po povodních v létě 2010 se tvářnost koryt potoků často výrazně změnila a poškozeny či neschůdné tak mohou být i některé zde popsané přístupové cesty k jednotlivým vodopádům.

Bertino údolí

Naši cestu po ústeckých vodopádech začneme tak trochu netypicky. První zastavení nebude u největšího z ústeckých vodopádů, nebude dokonce ani u vodopádu přírodního. Započneme ji téměř v samotném centru města, v místě, které tak trochu symbolizuje historický vztah Ústečanů k početným a krásným přírodním zákoutím ve městě a jeho okolí.

Vodopád v Důlcích, 1833

Od městské části Stříbrníky se směrem k centru města táhne zalesněná skalnatá rokle zvaná Bertino údolí. Končí v ulici Důlce na úpatí Mariánské skály. Názvy Stříbrníky ani Důlce nejsou náhodné. Odrážejí historickou skutečnost, že se zde na sklonku středověku těžilo stříbro. Ještě donedávna byly na dně údolí zřetelné pozůstatky těžebních štol. Postupný růst města a těžba kamene z Mariánské skály se staly osudnými dolní části údolí. Svědčit o tom mohou i kresby Joachyma Preysse ze 30. let 19. století, zachycující dnes již neexistující vodopády. V 80. letech téhož století bylo ale údolí zásluhou paní Berty Schaffnerové, manželky tehdejšího majitele Spolku pro chemickou a hutní výrobu, upraveno na příměstský lesopark, který se stal vítaným cílem odpoledních a nedělních procházek obyvatel města.

Bertino údolí po roce 1890

Byla tu zřízena celá síť stezek s četnými příjemnými odpočívadly a také vyhlídkami. Pro zkrášlení a umocnění romantického ducha místa tu byl roku 1890 z místního kamene zbudován umělý, asi 3,5 metru vysoký vodopád. Abychom dnes mohli plně přijmout a pochopit tento umělý útvar se schodištěm, musíme si představit také opodál stojící dřevěný altán pro příležitostné koncerty, precizně vyvedené lávky a cestičky lemované květinovými záhony. I když život této původní pohádkové kulisy pominul, vodopád tu zůstal jako nedílná součást Bertina údolí, kterému se tak na počest své zakladatelky dodnes říká.

Přestože po druhé světové válce bylo toto přírodní zákoutí postupně devastováno (např. výstavba garáží nad samotným okrajem rokle, černé skládky), neupadlo nikdy do úplného zapomnění. Stále se objevovaly skupiny místních nadšenců nebo mládežnické organizace, které se pokoušely povznést zpět jeho zašlou slávu.

Bertino údolí

V roce 2003 zde byla pod patronací Městského obvodu Ústí nad Labem-Severní Terasa z velké části znovu obnovena zašlá a zchátralá soustava cest, lávek a odpočívadel, doplněná naučnou stezkou. Díky tomu je procházka údolím zase příjemným a optimistickým zážitkem.

Tok: Stříbrnický potok
Podloží: čedič
Průtok: 15 litrů/sekundu
GPS: 50°40'17.1"N
14°02'33.4"E
Výška: 3,5 metru

Morfologie: Kolmá stěna postavená z kamenů, porostlých mechem; nahoře voda padá přes betonovou hranu, dole se tříští o přírodní skálu, na které je stěna vodopádu založena.

Jak se k vodopádu dostat: Vodopád se nachází v horní části Bertina údolí, přímo na trase žlutě značené turistické stezky vycházející od hlavního vlakového nádraží. Odspoda je vstupním místem do Bertina údolí první serpentina v ulici Důlce. Výchozím bodem odshora je zastávka MHD V Rokli, vzdálená od vodopádu asi čtvrt kilometru. Od ní se vydáte stejnojmennou ulicí z kopce a dále po turistické značce přímo do zalesněného údolí.

Dobětický vodopád

Nečekaným překvapením pro řadu Ústečanů může být téměř neznámá rokle s vodopádem, nacházející se hned za humny panelového sídliště Dobětice. Tady se krátkou procházkou náhle ocitnete v království divočiny, aniž opustíte hranice města. V úzké a hluboké zalesněné rokli, nesoucí kdysi název Tillemanovo údolí, vytváří Dobětický potok hned několik stupňů. Ten největší má výšku okolo 3 metrů, avšak s trochu pozvolnějším sklonem. Ale to mu vůbec neubírá na dramatičnosti, naopak, svým způsobem velmi připomíná turisticky známější vodopád na Bobřím potoce u Verneřic.

Tok: Dobětický potok
Podloží: čedič
Průtok: 15 litrů/sekundu
Výška: 3 metry
GPS: 50°40'30.149"N
14°03'47.133"E

Morfologie: Vodopád v první části teče se sklonem 70°, ve spodní části padá v kontaktu ze skálou téměř rovně, přičemž má tendenci se rozdělit na několik proudů. Malebnosti mu dodává i hojný mechový porost.

Dobětický vodopád

Kudy se k vodopádu dostanete: Od autobusové zastávky Dvojdomí v Krásném Březně se vydejte ulicí Výstupní vzhůru ke 100 metrů vzdálené osamoceně stojící vile. Od ní stoupá zpevněná cesta podél potoka až k jezírku na okraji lesa (300 metrů). Odtud pokračují k vodopádu dvě pěšiny: první vede přímo korytem potoka, druhá, schůdnější jde po stráni nad potokem. Z této horní cesty schází k vodopádu asi po 100 metrech odbočka. Dojít k vodopádu lze i z druhé strany, seshora, ze zatáčky ulice Rabasova v Doběticích (pod Domovem důchodců po louce dolů).

Vodopád na Pekelském potoce

Jak jméno potoka napovídá, protéká jeho voda značně divokou a hlubokou roklí s příkrými svahy. Také samotný vodopád působí téměř pohádkově. Jako by bylo možné uvěřit, že pod rozeklanou skálou, v tůni u jeho paty, se skutečně nachází vstup do horoucího pekla. Vodopád je poměrně vysoký – přibližně 7 metrů, strmý a na místní poměry dost vodnatý. I proto za léta své existence vymlel ve skalním podloží hluboký půlkruhový zářez, tvořící jakýsi přírodní amfiteátr. Nedaleko odtud promlouvá k pozorným návštěvníkům historie vytesaná do kamene. V zarostlém svahu na levém břehu potoka, asi 300 metrů pod vodopádem, se nachází zapomenutý pamětní kámen s německým nápisem v tomto znění:

Vodopád na Pekelském potoce

Pamětní kámen

An Rudolf
Wir fühlen Deines Geistes wehen
Hier, wo Natur mit ihren Wundern
Dir Deine schönsten Stunden schuf
3. Juni 1917

Rudolfovi
Cítíme vanout tvého ducha –
V místě, kde jsi v přírodě zázračné
trávil svůj nejkrásnější čas.
3. června 1917

Vzhledem k letopočtu můžeme jen usuzovat, že nám neznámý Rudolf padl kdesi daleko na bojišti 1. světové války a jeho blízcí nechali tady, na jeho oblíbeném místě, umístit pamětní kámen.

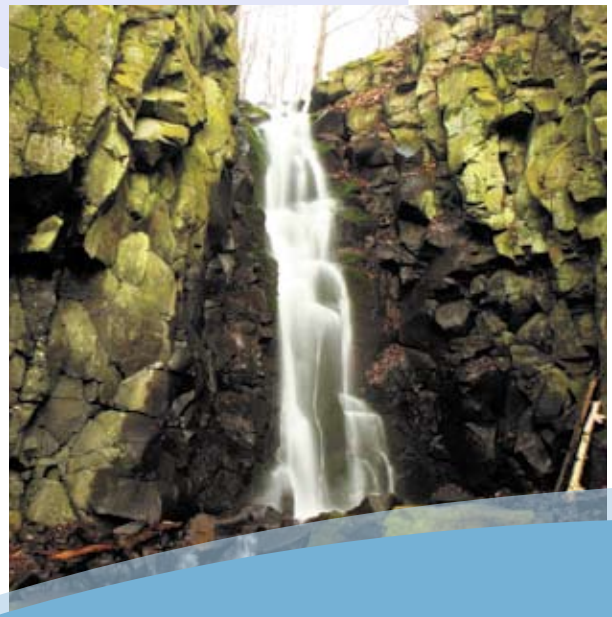
Tok: Pekelský (Mlýnišťský) potok
Podloží: čedič
Průtok: 20 litrů/sekundu
GPS: 50°40‘43.7“N
14°04‘30.5“E
Výška: 6,5 metru
(bývá uváděna i 8 metrů)

Morfologie: Téměř kolmý vodopád s několika kontakty vody s vyčnívajícími kameny.

Cesta k vodopádu: Z městské části Krásné Březno se vydáme ulicí Žežickou směrem na Žežice. Z této silnice, pár metrů pod osadou Mlýniště, schází dolů k potoku pěšina, po které je to k vodopádu asi 50 metrů. Nejprve klesá

Vodopád na Pekelském potoce

Vodopád na Pekelském potoce

příkře ze svahu, přechází na druhý břeh potoka (není zde lávka) a po několika metrech směrem po proudu se ocitá u horní hrany vodopádu. Dále pokračuje ve svahu nad potokem.

Pod vodopád lze přijít i odspoda. Dnem rokle vede vzhůru cesta lemující břeh potoka. Na ni je možné sestoupit úzkou pěšinou kousek pod místem, kde žlutě značená Fričova stezka (vedoucí od osady Mlýniště do Krásného Března) opouští asfaltovou silnici. Vzdálenost vodopádu po odbočení ze žluté značky je asi 300 metrů. Pozor, na některých mapách je vodopád chybně vyznačen.

Vodopád na Blanském potoce

Geologickým podkladem tohoto vodopádu je sice hornina sopečného původu, na rozdíl od většiny ostatních, tvořených tmavým čedičem, se ale v tomto případě jedná o světleji zbarvený znělec. Proto vypadá zdejší vodopád na ústecké poměry poněkud netypicky. Znělcové těleso vodopádu je složeno z ohlazených kamenných kvádrů posazených na sebe tak, že připomínají vysokohorské štíty. Impozantní výška 8 metrů i rozložitost celého skalního útvaru je ochuzena slabou vodnatostí potoka. Po obrovském skalním masivu tak stéká jen slabý pramínek, který se navíc ztrácí v bujném mechu, porůstajícím skálu. Přesto je podívaná téměř nadčasová.

Tok: Blanský potok
Podloží: znělec
Průtok: 2–3 litry/sekundu
Výška: 8 metrů
GPS: 50°41'03.520"N
14°06'26.892"E

Morfologie: Vodopád stéká po znělcové skále se sklonem přibližně 80°.

Kudy se k vodopádu dostat: Výchozím bodem tři čtvrtě kilometru dlouhé cesty je autobusová zastávka Mojžíř sídliště. Odtud se vydáte vzhůru ke kostelu, od kterého pokračujete dále ulicí Horní k místnímu hřbitovu. Od hřbitova pokračuje cesta ve stejném směru chatovou osadou až k lesu. Posledních 300 metrů vede cesta vzhůru lesem, nejprve po jednom a pak po druhém břehu potoka, až k vodopádu. Závěrečná partie cesty, kde je vodopád již na dohled, je poměrně obtížně schůdná.

Vodopád na Blanském potoce

Vodopád v rokli Kamenného potoka

Všechny ústecké vodopády mají podklad tvořený horninami sopečného původu. Ovšem až na jednu výjimku, kterou je pískovcový vodopád na Kamenném potoce nad Mojžířem. Tím je také částečně určena jeho podoba: nejen že působí oproti ostatním výrazně světlejším dojmem, ale jeho stěny jsou navíc ohlazeny do hladkých rovin. U paty vodopádu se nachází pro pískovcové skály velmi typický skalní převis. Samotný vodopád je vysoký asi 5 metrů, velmi strmý, ale bohužel málo vodnatý. Bez zajímavosti není ani to, že se ve skalních blocích nad vodopádem nachází vysekané trámové kapsy – pozůstatky dnes již neznámé činnosti člověka na dně hluboké rokle.

Vodopád v rokli Kamenného potoka

Tok: Kamenný potok
Podloží: pískovec
Průtok: 5 litrů/sekundu
Výška: 5 metrů
GPS: 50°41'08.97"N
14°07'19.83"E

Morfologie: Vodopád padá přes zpevněnou pískovcovou lavici do vývařiště, které podemílá měkčí pískovec ve spodní části. Tím vzniká efekt převisu a vodopád padá bez kontaktu se skálou. Vymletý převis dosahuje hloubky více než jednoho metru.

Jak se k vodopádu dostat: Od zastávky MHD Mojžíř sídliště se pokračuje Hlavní ulicí směrem z města. Po 300 metrech, u domu č. p. 49, se odbočí (v pořadí třetí) ulicí vlevo. Tato ulice pokračuje za posledním domem podél koryta potoka jako zpevněná, v mapách zakreslená cesta. Stáčí se doprava po úbočí vrchu Strážný (s výraznou skalní jehlou na vrcholu) a lesem stoupá poměrně prudce vzhůru. Vodopád se nachází v mírné zátočině pod touto cestou, ve vzdálenosti asi 0,5 km od Mojžíře. Při troše zdatnosti se dá slézt z cesty až k němu (cca 50 metrů). Protože se voda v potoce pod vodopádem postupně ztrácí, bývá dole koryto potoka často vyschlé. Tím se ale od cesty k vodopádu určitě nenechte odradit.

Budovský vodopád

Potůček, na kterém leží tento vodopád, má vyjma jarního tání poměrně malý průtok vody, která v kamenité Vlčí rokli místy dokonce mizí. Proto bývá vodopád s oblibou navštěvován v zimě, kdy se z něho stává kolosální ledový útvar. I přes malý průtok dokázala tekoucí voda v průběhu dlouhých tisíciletí vyhlodat obrovský půlkruhový skalní kotel o průměru 10 – 15 metrů, který zaujme i toho nejnáročnějšího obdivovatele přírodních krás. Ve spojení s hloubkou 11 metrů je to podívaná, ze které může přijít závrať. Na dno vodopádu asi sešplhají jen ti nejzdatnější, neboť toto místo je jen obtížně přístupné.

K vodopádu se váže také jedna kulturně historická zajímavost. Téměř ve všech turistických průvodcích Ústeckem se traduje, že „vyobrazení Budovského vodopádu malířem Burghartem se stalo předlohou pro inscenaci Weberovy opery Čarostřelec ve vídeňské opeře." Rozhodli jsme se proto, že se pokusíme vypátrat více informací a obrátili jsme se přímo na Muzeum Státní opery ve Vídni. Odpověď byla nečekaně příznivá. Dozvěděli jsme se, že se hledané vyobrazení nachází ve sbírkách Rakouské národní knihovny. Navíc se nám podařilo zjistit, že malíř Hermann Burghart (1834–1901) je rodákem z nedalekých Trmic. Společně s dalšími výtvarníky (zejména J. V. Kautským a C. Brioschim) vytvářel na zakázku dekorace k divadelním představením. V roce 1869 byla ve Vídni otevřena nová budova Státní (tehdy ještě Dvorní) opery, kde se 1. ledna následujícího roku konala i slavnostní premiéra Čarostřelce. Na výtvarné dekoraci k tomuto představení se skutečně podílel i Hermann Burghart. Konkrétně byl autorem scény, která nese naprosto shodný název jako divoké údolí pod Budovem: Vlčí rokle (něm. Wolfschlucht). Snad právě z této slovní podobnosti mohlo vzniknout ono často opakované a mylné tvrzení, že byl trmickým rodákem ztvárněn ve Vídni právě Budovský vodopád. Při pohledu na vodopád v Burghartově vyobrazení totiž velmi snadno zjistíme, že je tomu skutečnému vodopádu pod Budovem přece jen vzdálený. Ale to vůbec nevadí. Budovský vodopád je sám o sobě natolik působivý, že pro jeho návštěvu není žádných souvislostí se slavnou vídeňskou operou zapotřebí.

Burghartova Vlčí rokle

Tok: bezejmenný (Budovský potok)
Podloží: čedič
Průtok: 5 litrů/sekundu
Výška: 11 metrů
GPS: 50°39'19.79"N
14°05'46.03"E

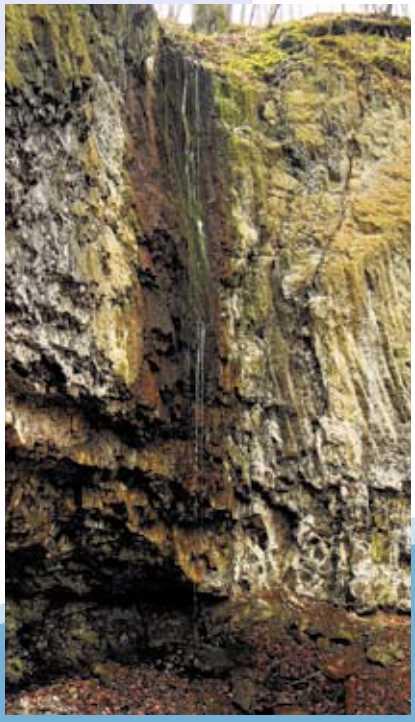
Morfologie: Vodopád padá z čedičové stěny kolmo; v polovině ztrácí kontakt se stěnou, která ustupuje dozadu a vytváří převis. Ten dosahuje u paty vodopádu hloubky téměř 2 metrů.

Jak se k vodopádu dostat: Ve starších mapách je dolů k vodopádu značená odbočka z modré turistické stezky vedoucí z Březí přes Budov dále do Kojetic. Ve skutečnosti tato pěšina v terénu dnes již není značená, ale naprosto dostatečně ji nahrazuje směrová šipka „k vodopádu" na turistickém rozcestníku na návsi v Budově. Pěšina vede převážně po horním okraji rokle po pravém břehu potoka a je místy velmi úzká a strmá. Vzdálenost vodopádu z budovské návsi je asi 200 metrů; od vodopádu lze po pěšině pokračovat Vlčí roklí dolů do okrajové části Svádova.

Budovský vodopád

Budovský vodopád

Pohyb po pěšině vedoucí po skalním okraji nad vodopádem je velmi nebezpečný, proto doporučujeme případným návštěvníkům maximální míru opatrnosti.

Vodopád v Olšinkách

Na samém konci cesty vedoucí Olšinkami vzhůru se za domem č. p. 1 nachází krásný, asi 7 metrů vysoký vodopád. Co se vodnatosti týká, patří mu na Ústecku první místo. Zmíněný dům nestojí přímo pod vodopádem náhodou, býval zde totiž mlýn, který využíval padající vodu jako hnací sílu. Na druhém břehu potoka proti mlýnu vystupuje téměř kolmá skalní stěna, a tak se tento vodopád ocitl v naprostém uzavření mezi skálou a budovou bývalého mlýna. Ani prostor nad vodopádem nepostrádá dramatičnost. Voda sem přitéká úzkou skalnatou soutěskou, nad kterou se nachází retenční nádrž s několika betonovými prahy. Odtud výše, až pod obec Kojetice, se klikatí velmi divoká a romantická rokle s pozůstatky již zaniklých můstků.

Vodopád v Olšinkách

Ke zdejšímu mlýnu se váže krvavá pověst mající údajně reálný základ v událostech z konce 17. století: Do krásné mladé mlynářovy dcery se zamiloval manžel majitelky svádovského panství – Gaston, vévoda toskánský. A nejen to, brzy se milencům narodil syn. Zhrzená manželka nechala ze žárlivosti mladičkou mlynářku zavraždit. Když zlomený vévoda opouštěl Svádov, vzal svého nemanželského syna s sebou. V Itálii pro něj získal šlechtický titul Conte di molino (hrabě z mlýna) a jeho potomci údajně žijí ve Florencii dodnes.

Tok: Kojetický potok
Podloží: čedič
Průtok: 40 litrů/sekundu
Výška: 7 metrů
GPS: 50°39'16.491"N
14°04'59.924"E

Morfologie: Vodopád padá téměř kolmo dolů, po celou dobu je však v kontaktu se skálou, která ho stáčí mírně doprava. Dopadá na skalní výběžek.

Soutěska nad vodopádem

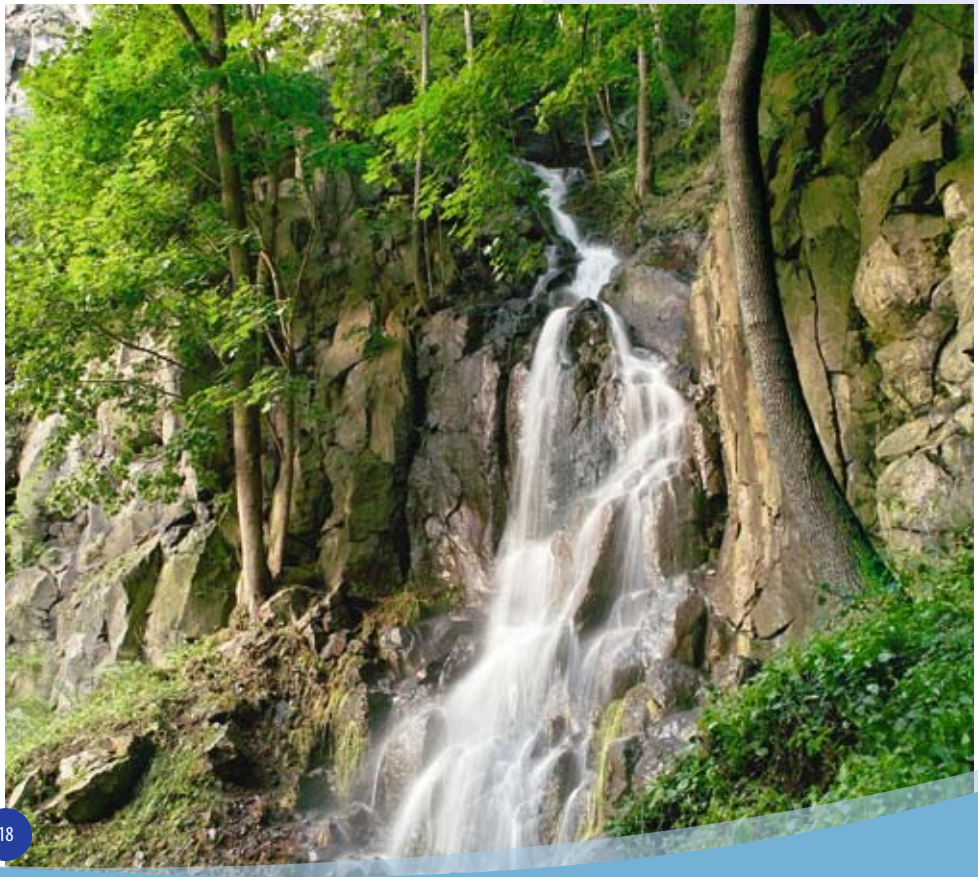
Kudy k vodopádu: Tento vodopád není pro veřejnost přímo dostupný, protože leží v nepřístupné rokli za soukromým pozemkem bývalého mlýna. Lze ho však vidět alespoň z dálky ze zalesněného skalního ostrohu ve svahu pod žlutě značenou turistickou cestou, která vede po levém břehu potoka z Olšinek do Kojetic. Asi 200 metrů za posledním domem v Olšinkách, v místě, kde cesta tvoří křižovatku ve tvaru písmene „Y", odbočíte ze žluté značky doleva na prošlapanou pěšinu vedoucí zalesněným svahem dolů. Po dalších 50 metrech vede z pěšiny odbočka na ostroh, odkud je vodopád z dálky vidět. Pěšina pak pokračuje svahem až nad vodopád a dále k retenční nádrži. Protože je výhledové místo v lese, doporučujeme návštěvu v době, kdy stromy nemají listí.

Průčelský vodopád

Vodopád leží v turisticky známé, působivě divoké Průčelské rokli. Přestože je značen na turistických mapách, řada výletníků ho nejspíš mine bez povšimnutí. Na vině však není jejich nevšímavost, nýbrž poloha a velmi nízká vodnatost vodopádu. Nachází se sice přímo ve svahu nad cestou, avšak výhled na něj částečně zakrývají stromy. Pro kolemjdoucí je známkou jeho přítomnosti potůčkem rozbahněný úsek cesty. Vodopád je značně vysoký a byl by bezesporu význačnou přírodní dominantou, kdyby zde přece jen teklo více vody. Proto stojí za návštěvu zejména v zimě, kdy namrzající voda vytvoří na skále velkolepou ledovou podívanou.

Tok: bezejmenný pravostranný přítok Průčelského potoka
Podloží: čedič
Průtok: 2–3 litry/sekundu
Výška: 15 metrů
GPS: 50°37'27.791"N
14°05'39.472"E

Průčelský vodopád

Morfologie: V horní části se jedná spíše o kaskádu, která přeskakuje klesající čedičový masiv, posledních 6 metrů potůček mění směr prudce doprava a stéká po téměř kolmé stěně.

Kudy se k vodopádu dostat: Vodopád se nachází v zalesněné stráni nad naučnou stezkou, která vede z Brné Průčelskou roklí a dále až k hradu Střekov. Ve vzdálenosti asi 1,8 km od zastávky MHD Brná přetéká přes cestu malý potůček. Podle něj vyšplháme velmi prudkým svahem (asi 30 metrů) k patě skály, kde se nachází vodopád. Naučná stezka pokračuje vzhůru po cestě ve svahu Průčelské rokle, po 250 metrech se u suťového pole na úpatí Výřích skal stočí doleva a pokračuje přes osadu Sedlo na rozcestí Pod Vysokým Ostrým.

Průčelský vodopád

Vodopád pod Hostovicemi

Potok s tímto vodopádem, na rozdíl od ostatních ústeckých vodopádů, neústí do Labe, ale do řeky Bíliny. Nachází se jen kousek od městské zástavby v Trmicích, přesto je v současnosti velmi málo známý a navštěvovaný. Do zapomnění upadl bezpochyby také proto, že se dnes cestuje pěšky méně než v minulosti. Po strmé cestě pro pěší, která bývala nejkratší cestou z Hostovic do Trmic, nyní už téměř nikdo nechodí, cesta se pomalu ztrácí a zarůstá. Z můstku, který převáděl cestu z jednoho břehu potoka na druhý jakoby náhodou přímo pod vodopádem, býval kdysi na padající vodu nádherný pohled. Poskytoval radost a příjemné duševní osvěžení při namáhavé cestě. Můstek tu dnes již nenajdete, zůstal jen vodopád.

Vodopád má dva stupně, spodní, asi jeden a půl metru vysoký, a horní, téměř čtyřmetrový. Přestože není moc vodnatý, je sám o sobě velmi působivý i v suchém létě; svým způsobem vypadá jako dokonalá zmenšenina velkých horských vodopádů. Nad horním stupněm se pak ve vzdálenosti asi třiceti metrů nacházejí ještě dva malé, sotva půldruhého metru vysoké, téměř kolmé stupně.

Tok: bezejmenný pravostranný přítok řeky Bíliny nacházející se mezi Újezdským potokem a Hostovickým potokem
Podloží: čedič
Průtok: 5 litrů/sekundu
Výška: 1,5 + 3,5; celkem 5 metrů
GPS: 50°38'36.0"N
14°00'42.3"E

Vodopád pod Hostovicemi

Morfologie: Oba stupně, vzdálené od sebe 4 metry, jsou v celé výšce téměř kolmé; voda stékající po skále tvoří u obou rovný proud padající mírně k pravé straně.

Cesta k vodopádu: Od zastávky MHD Za Humny v Trmicích se vydáte podél řeky Bíliny Žižkovou ulicí směrem k Větruši. U mostu přes Bílinu přejdete křižovatku a pokračujete stále stejnou ulicí ještě asi 200 metrů, až k zábradlí lemujícímu bezejmenný potok. Odtud se vydáte podél tohoto potoka vzhůru ulicí Ke Střelnici, za posledním domem vede už jen lesní pěšinka. Po necelém půl kilometru stoupání přijdete k rozvalenému historickému můstku s vodopádem. Pěšina pokračuje po druhém břehu potoka až do Hostovic, protože však chybí můstek, není snadné překonat hluboké a příkré koryto.

Vaňovský vodopád

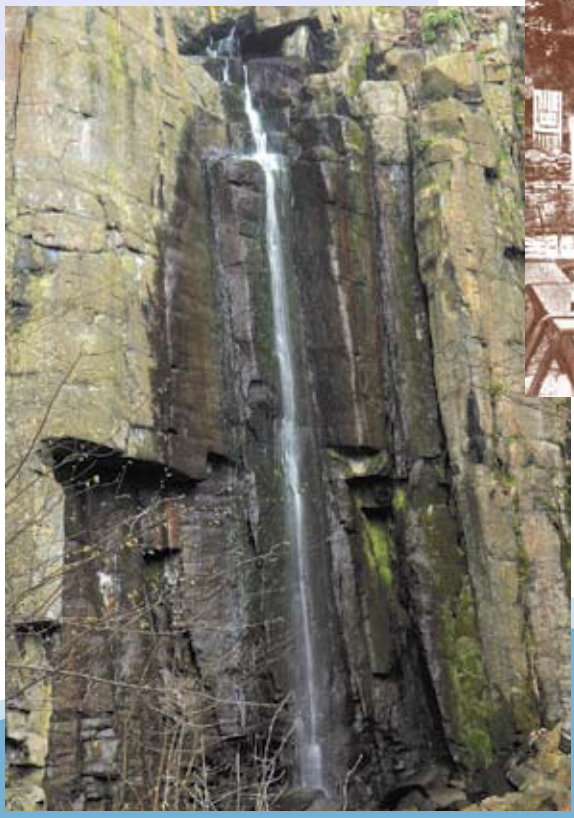
Vaňovský vodopád je bezesporu nejznámějším vodopádem na Ústecku. Není divu – svými rozměry je vskutku monumentální. Oblíbenost tohoto místa v minulosti ještě zvyšovala výletní restaurace s vyhlídkovou terasou, kterou kousek pod vodopádem nechal v roce 1884 postavit Ústecký horský spolek. Restaurace tu již desítky let nestojí, strhla ji velká voda 22. 8. 1925, ale její základy jsou patrné dodnes. Nicméně i tak je tento vodopád hojně navštěvovaný; ne vždy se poštěstí pobýt zde zcela v osamění a moci tak naprosto nerušeně vychutnat romantickou atmosféru.

Tok: Podlešínský potok
Podloží: čedič
Průtok: 25 litrů/sekundu
Výška: 12 + 8, celkem 20 metrů
GPS: 50°37´47.60"N
14°02´29.03"E

Vaňovský vodopád – historické foto

Vaňovský vodopád – spodní stupeň

Morfologie: Dolní stupeň je kolmý a dopadá do kamenné sutě. Horní stupeň postupně nabývá strmosti, u paty je téměř kolmý.

Mluvíme-li o velmi dobře známém Vaňovském vodopádu, jedná se přesně řečeno o spodní, 12 metrů vysoký vodopád. Málokdo ale ví, že nad hlavním masivem vodopádu se nachází ještě další, asi 8 metrů vysoký stupeň.

Obecně bývají jednotlivé stupně považovány za jeden vodopád, pokud jejich vzájemná vzdálenost nepřesahuje jejich výšku. Případ Vaňovských vodopádů je sice téměř na hranici, ale ještě je lze považovat za jeden vícestupňový vodopád. Tím se řadí se svou celkovou výškou 20 metrů mezi 15 nejvyšších vodopádů České republiky.

Jak se k vodopádům dostat: Ze zastávky MHD U Vodopádu projdeme podchodem pod tratí a pokračujeme asi 250 metrů podél železnice ve směru z města až ke známému skalnímu útvaru Vrkoč. Zde se připojíme na zelenou turistickou značku vedoucí od Dolních Zálezel vzhůru podél potoka ke spodnímu Vaňovskému vodopádu. Vzdálenost od zastávky MHD je asi tři čtvrtě kilometru. K vodopádu je možné přijít také z druhé strany, po stejné turistické značce začínající v Ústí nad Labem na Větruši (asi 2,5 km). Turistická značka využívá i cesty, které tu vybudovalo ženijní vojsko rakousko--uherské armády v rámci vojenského cvičení. Ukazuje na to do skály vytesaný pamětní nápis s datem 19. 3. 1916, umístěný při cestě na vrkočskou vyhlídku.

Restaurace pod Vaňovským vodopádem

Vaňovský vodopád – horní stupeň, pohled od horní hrany

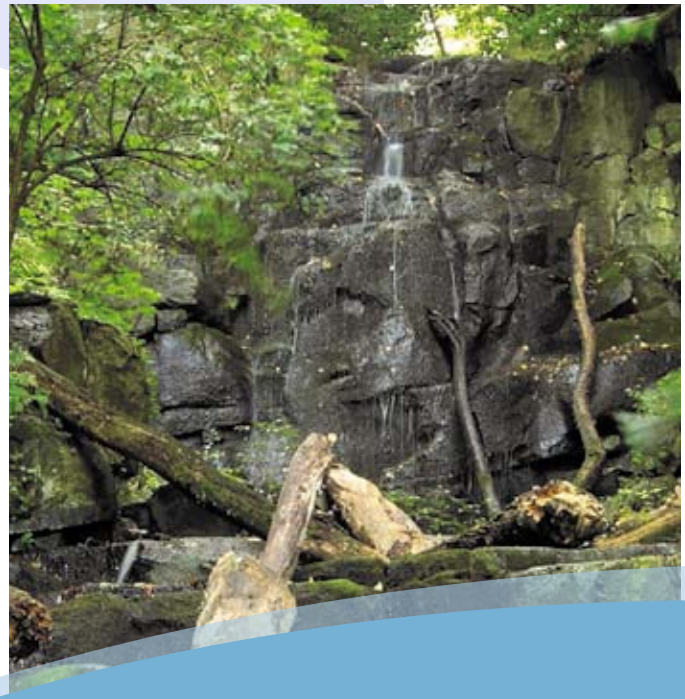
Vaňovský vodopád, 1833

K hornímu Vaňovskému vodopádu se lze dostat dvěma způsoby:
1. Ti odvážnější mohou obejít skalní masiv spodního vodopádu z levé strany (ze značené cesty na vyhlídku Vrkoč odbočuje do prudkého kamenitého svahu sotva znatelná pěšina) nebo ze strany pravé. Cesta v náročném terénu rozhodně není bez rizika. Vyžaduje značnou fyzickou zdatnost pro překonání nebývale velkého převýšení (výstup a následný sestup k vodopádu pod sebou).

2. Mnohem pohodlnější a bezpečnější způsob nabízí cesta odshora. Po zelené turistické značce vedoucí směrem na Větruši dojdete k rozcestí (cca 0,5 km), kde odbočíte po žluté na Podlešín. Po 400 metrech, v místě, kde žlutě značená cesta vychází z lesa na louku, se vydejte starým úvozem zpět dolů k potoku. Úvoz vede ke čtvrt kilometru vzdáleným rozvalinám tzv. Čertova mlýna, kde je potřeba překročit potok (lávka chybí). Po druhé straně potoka pokračujte už jen pár desítek metrů dolů k hornímu Vaňovskému vodopádu. Terén bývá v létě nepřehledný, vodopád je však dobře slyšet.

Vaňovský vodopád – horní stupeň

Zbývá ještě dodat, že po náročné cestě vedoucí k rozvalinám Čertova mlýna míjíme ve skalní soutěsce hluboko pod sebou další menší vodopád – vodopád nad Čertovým mlýnem.

Vodopád nad Čertovým mlýnem

Čertův mlýn

Vodopád je to velmi malebný, hojně vodnatý, razící si cestu v divoce rozeklané skále. Břeh potoka je porostlý kapradím, kopytníkem a dalšími vlhkomilnými rostlinami, které podtrhují dojem divoké, člověkem nedotknuté přírody.

Tok: Podlešínský potok
Podloží: čedič
Průtok: 25 litrů/sekundu
Výška: 3 metry
GPS: 50°37´46.5"N
14°02´23.5"E

Morfologie: V horní části pozvolný nátok, poté téměř kolmý, dole tůňka. Nad vodopádem menší kaskáda.

Kudy se k vodopádu dostat: Viz popis cesty k hornímu Vaňovskému vodopádu.

Tento vodopád leží skryt v rokli Podlešínského potoka v horní partii labského kaňonu. Dnes patří snad k úplně zapomenutým; autory této publikace byl znovuobjeven pouze náhodou, při hledání cesty od horního z Vaňovských vodopádů. Nachází se v meandru potoka pod starým úvozem, který kdysi býval jedinou sjízdnou cestou k Podlešínskému mlýnu, nazývanému také Čertův mlýn. Ze zarostlého úvozu, který končí u rozvalin mlýnského stavení, je vodopád nejen dobře slyšet, ale z jednoho místa je i velmi dobře vidět.

Vodopád nad Čertovým mlýnem

Moravanský vodopád

Tak jako zapadá do malebné venkovské krajiny Českého středohoří poklidná moravanská náves s košatou lípou, křížkem a zvoničkou, patří do divoké zalesněné rokle pod vsí, plné zákrut a skalnatých srázů, nespoutaný vodopád. Název rokle „Mlýnský důl" pochází od dvou mlýnů, které kdysi využívaly vody zdejšího potoka; nedaleko odtud se také nachází krásná vyhlídka do labského kaňonu zvaná Mlynářův kámen. Procházka roklí k vodopádu stojí rozhodně za námahu. Vodopád je asi 6 metrů vysoký, poměrně vodnatý a rozhodně patří k těm nejkrásnějším na Ústecku. Hukot vody, tříštící se dole o oblý balvan, je slyšet do daleka. A nejen to, vodopádu předchází asi o 50 metrů výše položená kaskáda, na kterou je z cesty, vedoucí po starých kamenných schodech, nádherný pohled.

Moravanský vodopád

Tok: Moravanský potok
Podloží: čedič
Průtok: 20 litrů/sekundu
Výška: 5 + 1, celkem 6 metrů
GPS: 50°35´57.95"N 14°01´42.48"E

Morfologie: Horní stupeň se nachází v čedičové puklině, zhruba v polovině naráží na pravou stěnu a stáčí se doleva. Spodní stupeň je 3 metry od paty horního, je téměř kolmý a protéká pseudojeskyní, která byla vytvořena spadlým balvanem.

Moravanská kaskáda

Tok: Moravanský potok
Podloží: čedič
Průtok: 20 litrů/sekundu
Výška: přibližně 8 metrů
GPS: 50°36´05.6"N
14°01´33.6"E

Moravanská kaskáda

Morfologie: Horní část kaskády překonává ve čtyřech zhruba metrových skocích čedičové balvany, dále potok stéká po víceméně rovné skále se sklonem přibližně 30°.

Cesta k vodopádu: Kolem vodopádu prochází červeně značená místní turistická stezka. Vede z návsi v Moravanech do Dolních Zálezel, kde se připojuje na modrou turistickou značku, pokračující ke zdejšímu nádraží. Vzdálenost k vodopádu z moravanské návsi je půl kilometru, sestup představuje asi 60 výškových metrů.

Soutěska potoka Dubina

Asi největším překvapením při mapování vodopádů na Ústecku se stal objev soutěsky potoka Dubina, který stéká od známého kostelíka v Dubicích dolů k Labi. Informace o této mimořádně divoké rokli se v turistických průvodcích vůbec neobjevují – a není divu. Rokle je natolik strmá, skalnatá a zarostlá, že tudy nevede ani žádná pěšina. Pohyb zde je zejména díky nepřehlednému terénu se skalnatými srázy, uvolněným kamenům a nestabilním skalním blokům i životu nebezpečný.

Potok Dubina překonává na svém nejzajímavějším asi 400 metrů dlouhém úseku výšku 110 metrů, což představuje sklon kolem 16°. Nalezneme tu celkem 4 vodopády a jednu velkou kaskádu. Nebýt kamenné sutě na dně rokle, byly by zde zřetelné i další kamenné prahy. I tak je ale tato úzká a skalnatá soutěska s řadou vodopádů na domácí poměry téměř unikátem.

Následující přehled vodopádů je řazen od shora po proudu potoka.

Soutěska Dubiny

Tok: Dubina
Podloží: čedič
Průtok: 15 litrů/ /sekundu
Výška: 2 metry
GPS: 50°35'32.5"N 14°01'20.2"E

Morfologie:
Vodopád netvoří jednolitou kolmou stěnu, ale asi 6 různě širokých stupňů. Vzniká tak iluze vody stékající po rozevírajícím se schodišti.

Soutěska Dubiny

Výška: 3,5 metru
GPS: 50°35'32.0"N
14°01'22.9"E

Morfologie:
V horní okrajové části vodopádu stéká voda po malých deskovitých stupních. Ve střední partii se mění charakter odlučnosti čediče a vodopád zde má sklon asi 80°. Ve spodní části prochází skrze skalní podloží vrstva měkké horniny.

Soutěska Dubiny

Výška: 7,5 metru
GPS: 50°35'30.6"N
14°01'29.0"E

Morfologie:
V horní části padá voda kolmo, záhy ale naráží na menší kamenné stupně, po kterých stéká dolů. V prostřední třetině výšky se vodopád dělí do dvou nestejně velkých vodních proudů.

Výška: 6 metrů
GPS: 50°35'31.0"N
14°01'31.9"E

Morfologie:
Kaskáda zavalená velkým množstvím kamení; voda teče pod suťovým polem a vytváří mnoho malých tůněk mezi kameny.

Soutěska Dubiny

Soutěska Dubiny

Výška: 4,5 metru
GPS: 50°35'29.4"N
14°01'36.3"E

Morfologie: Nejedná se o typický vodopád, ale o hluboké a relativně hladké koryto vymleté do skalního podloží se sklonem asi 50°. Zhruba v polovině výšky se nachází menší plošina, kde stékající voda mírně mění směr. Odtud stéká po druhém stupni do menší tůně.

Cesta k soutěsce Dubiny: Soutěska začíná pod autokempem v Dubicích, v místě, kde zeleně značená turistická stezka vedoucí do Dolních Zálezel přechází přes potok Dubina. Do Labe ústí v chatové oblasti při okraji Dolních Zálezel (ve směru na Prackovice). Skrze soutěsku ani podél ní nevede žádná cesta, pohyb zde je v současnosti velmi nebezpečný. Pokud vás naše varování od cesty soutěskou neodradí, méně riskantní je výstup roklí vzhůru (oproti sestupu); pro obcházení vodopádů je vhodnější zvolit okraj rokle blíže k dubickému kostelíku.

Dubina II

Souběžně s roklí potoka Dubina, ale z druhé strany dubického kostelíku, spadá k Labi další divoká rokle. Její bezejmenný potok jsme pracovně označili jako Dubina II. Ani v této rokli není nouze o vodopády. Jeden značně vysoký nalezneme hned na horním konci rokle. Protože je ale v horní polovině své výšky rozdělen poměrně širokou plotnou, nepůsobí tak monumentálně jako vodopády v sousední rokli. O něco níž se nacházejí další dva asi dvoumetrové stupně. Vzhledem k nevelké vodnatosti potoka a bujné vegetaci zde doporučujeme návštěvu spíš v období jara nebo zimy.

Dubina II

Tok: Dubina II
Podloží: čedič
Průtok: 5 litrů/sekundu
Výška: 6,5 metru
GPS: 50°35´18.8"N
14°01´19.2"E

Morfologie: Nejedná se o typický vodopád, voda protéká rozpadající se, místy silně načervenalou měkčí horninou. V horní polovině teče v mnoha proudech suťovým polem, poté překonává kamenný schod a padá v jediném proudu po šikmé plošině do menší tůně skryté v suti.

Cesta do soutěsky Dubiny II: Soutěska začíná v prostoru mezi dubickým kostelíkem a Doerellovou vyhlídkou. Přístupná je od staré vodárny pod vsí, která je vidět ze žlutě značené turistické cesty vedoucí od Dubic do Radejčína. V horní partii soutěsky vede nad pravým břehem potoka starý úvoz, který posléze odbočuje do starých sadů. Podle potoka lze dále pokračovat lesem. K Labi potok stéká ve stejné chatové oblasti při okraji Dolních Zálezel jako potok Dubina (viz výše). Největší ze zdejších vodopádů leží sice těsně pod cestou, ale není z ní vidět. Z cesty se k němu slézá velmi prudkým svahem, v místě, kde cesta přechází přes starý sklípek, který nelze přehlédnout.

Vodopády mezi Lužcem a Lysou

Lužecký potok, protékající dlouhým a hlubokým údolím od Mirkova až do Povrlů, kde se vlévá do Labe, nabírá cestou množství menších přítoků, svádějících vodu dolů po prudkých, dnes převážně zalesněných strání. Jeden takový přítok se do něj vlévá i v osadě, která dala potoku jméno – v osadě Lužec, a to v místě dříve nazývaném Na královském mlýně. Nenápadný potůček bude velmi milým překvapením pro milovníky divokých bystřin, neboť po celé délce svého toku skáče přes vyšší či nižší kamenné prahy. Nade všechny zde vyniká asi osmimetrový vodopád, s ohromně romantickou atmosférou. Voda tu padá kolmo dolů rozprostřena do tenkých pravidelných pramínků, až člověka napadá, že kdyby přišel po soumraku, vyruší tu rusalky ve své sprše, polehávající pak po koupeli na kamenném loži pod vodopádem.
Asi padesát metrů nad tímto vodopádem se nachází rozsáhlejší, níže popsaná kaskáda. Za zmínku pak stojí ještě soutok dvou pramenů tohoto potůčku položený už těsně pod obcí Lysá. Soutok tvoří dva vodopády – na každém prameni jeden, každý asi dva metry vysoký.

Vodopád nad Lužcem

Tok: levostranný přítok Lužeckého potoka
Podloží: znělec
Průtok: 10 litrů/sekundu
Výška: 3 + 5, celkem 8 metrů
GPS: 50°42'1.1"N
14°7'30.2"E

Morfologie: Vodopád má dva stupně, oddělené asi 3 metry dlouhým kotlem. Kousek nad horním stupněm vodopádu je ještě jeden asi jeden metr vysoký schod končící v hlubší tůni. V horním stupni samotném nejprve voda natéká po skále se sklonem asi 60°, obtéká oblý balvan a rozdvojuje se, pak v proudech skáče přes kamenné schody dolů do kamení; na spodním stupni voda padá přes kamenný práh porostlý mechem kolmo dolů až na krásně ohlazenou skalní plošinu dole v korytě.

Kaskáda: Kaskáda se sklonem asi 50°, dlouhá cca 30 metrů, složená ze čtyř stupňů a dvou tůní.

Jak se k vodopádům dostat: Vydáme se do Lužce u Povrlů, v Lužci odbočíme z hlavní silnice (pokud jsme přišli ve směru od Povrlů, tak za silničním mostem vpravo) na asfaltovou cestu procházející vsí proti proudu potoka, asi po sto metrech (přibližně ve středu obce) přejdeme potok přes starý kamenný můstek a pokračujeme po cestě. Cesta vede zprvu dál proti proudu Lužeckého potoka, pak se stáčí doprava a přes louky a zarostlé sady vystoupá až k lesu. Na rozcestí se dáme vlevo, půjdeme kus cestou pod lesem a pak znovu přes zarostlé sady, na jejichž vršku se před námi vynoří osamělá chata, stojící na parcele kdysi asi patřící k mlýnu, který zde podle starých map stával. Tady cesta končí, my se proklestíme do lesa tak, abychom měli dům po pravé straně. V lesní rokli za domem potkáváme náš vodopádový potok. Vzhůru podél potoka po levém břehu vede starý, již málo chozený úvoz, a to až těsně pod ves Lysá, kde se na pastvinách ztrácí. Všechny vodopády jsou z této staré cesty dobře vidět, sestup k hlavnímu z nich je však poměrně náročný.

Vodopády nad Petrovým Mlýnem

Malý potůček pramení na pastvinách mezi Lysou a Českým Bukovem, stéká ze zalesněných svahů a vlévá se do Lužeckého potoka v osadě zvané Petrův Mlýn. Potůček je krátký a za normálního počasí málo vodnatý, proto ani nebývá v turistických mapách zakreslený. Přesto, když prší či taje sníh, ukazuje tu voda svou sílu, o čemž svědčí značně hluboký a příkrý kaňon jeho koryta v horní části toku. Asi v polovině délky potoka voda v korytě narazila na tvrdší podloží, čímž zde vznikl menší vodopád. Další, působivější, vodopád by mohl být na horním toku, kousek od pramene potoka, bohužel však tudy protéká už jen maličko vody, takže většinu roku je jen „mokrou skálou".

Vodopády nad Petrovým Mlýnem

Tok: levostranný přítok Lužeckého potoka
Podloží: znělec
Průtok: 3 litry/sekundu (slabý)
GPS: 50°41'57"N
14°8'34"E
Výška: 3 metry
Morfologie: Pozvolný nátok, pak skáče po skále se sklonem asi 60°, dole dopadá do tůňky

Jak se k vodopádům dostat: Po každém břehu potůčku vede vzhůru ze silnice procházející Petrovým Mlýnem jedna stará úvozová cesta. Obě cesty jsou velmi málo využívané, proto se občas trochu ztrácí v bujnějším porostu. Vodopád je velmi dobře vidět z cesty na levém břehu potoka (míněno ve směru toku), tato cesta však (v rozporu s některými mapami) poté v prudké rokli mizí, pokračovat po tomto břehu hlubokého kaňonu lze leda „srnčí stezkou". Z cesty vedoucí po pravém břehu potůčku sice vodopád není v zákrutě potoka vidět, ale není úplně obtížné zde k němu sestoupit. Tato cesta pak pokračuje vzhůru až téměř k prameni. Trefit správně rozcestí našich cest se silnicí v Petrově Mlýně není vzhledem k jejich zpustlosti snadné, proto situaci popíšeme podrobněji: Rozcestí se nachází ve směru od zástavby Petrova Mlýna na Povrly. Na silnici nás na potok schovaný ve vysoké trávě (resp. nenápadný můstek přes něj) upozorní zábradlí svodidel. Pravobřežní cesta ústí na silnici v lese, u jakési dřevěné kůlny. K levobřežní cestě je třeba se hned za můstkem vydat přes louku vzhůru k lesu, a teprve až když vejdeme do lesa, se objevuje cesta.

Vodopád Načina

V oblasti jižně pod Bukovou horou, kdysi kulturní a osídlenou, dnes však skrývající už jen rozvaliny několika bývalých vsí a samot, ztracených v divokém porostu lesa a zplanělých sadů, pramení potok, kterému snad bývalí místní obyvatelé říkávali Natschin. Pro nás dnes již potok jméno nemá, nicméně počeštěné jméno Načina si do dnešní doby ponechal alespoň vodopád, nacházející se na tomto potoce.

Z prudkých svahů Bukové hory sice stéká velké množství malých i větších potůčků, v podstatě každým terénním záhybem, ale pro vznik vodopádů se tu asi nevytvořilo vhodné skalní podloží, místo toho voda teče blátivými roklinami zarostlými přestárlou vrbou s podrostem bujných kopřiv. Proto je zde tenhle vodopád, v místě, kde potok přece jen narazil na tvrdé skalní bradlo, velmi milým překvapením. Sama skalní průrva tvořící vodopád, stejně jako ostroh čnící nad vodopádem jsou tvořeny čedičem s typickou sloupcovitou odlučností, drolící kamenný masiv na téměř pravidelné ostrohranné kvádříky, které pak pod skálou i v korytě potoka tvoří bohaté suťové pole. Strmý břeh a množství napadaných kmenů tak už jen podtrhují punc divokosti tohoto podivuhodného místa.

Vodopád Načina

Tok: pravostranný přítok Lučního potoka, dříve pojmenovaný Natschin
Podloží: čedič
Průtok: 5 litrů/sekundu
GPS: 50°40'0.3"N
14°13'0.54"E
Výška: 6 metrů

Morfologie: Nahoře nátok přes menší, asi metrový kolmý stupeň, pak voda překonává oblý „buben" a poté padá po skále téměř kolmo dolů. Dole vyhloubená tůňka, obklopená množstvím čerstvě vyhlížející kamenné suti.

Jak se k vodopádu dostat: Okolo vodopádu procházela neoficiální žlutá turistická značka, vedoucí ze Zubrnic k rozvalinám bývalé Staré Homole a dál pak spolu s červenou na vrchol Bukové hory. Značka je v současnosti bohužel zrušena, zmizela z turistických ukazatelů, v terénu na stromech jsou však patrné její pozůstatky – značení je jen přetřené krycí hnědavou barvou a v současnosti probíhá jednání o její oficiální obnově.
Vyjdeme-li ze Zubrnic, vydáme se od hlavní silnice vzhůru některou z ulic ve směru k hřebenu Bukové hory a projdeme areálem rozpadajícího se velkokravína. Za kravínem pokračujeme pastvinami po cestě ve směru zprvu paralelním s hlavní silnicí na Leštinu a Malé Březno, pak se cesta stáčí do kopců. Míjíme několik rozcestí, pokaždé se držíme vlevo. Asi po jednom kilometru konečně cesta přichází k našemu potoku (který se vlévá do Lučního potoka v Leštině). Cesta potok překračuje a stoupá po druhém (pravém) břehu do svahů nad potokem. Asi po 150 metrech, v místě, kde pod zatáčkou cesty vybíhá do příkrého srázu nápadný skalní ostroh, je v zákrutě potoka ukrytý náš vodopád. Z cesty však lze zahlédnout jen jeho úplnou horní hranu a sestoupit pod něj není pro strmost svahu vůbec jednoduché. Nejlépe je z cesty sejít už někde níže u potoka a odtud se vydat vzhůru proti proudu jeho korytem.

Cesta nad vodopádem pak pokračuje vzhůru kolem prameniště a asi po půl kilometru se připojí na červenou turistickou značku ze Zubrnic na Bukovou horu.
Budeme-li chtít jít k vodopádu odshora, pak uvedenou červenou značku opustíme asi dvacet metrů pod turistickým rozcestníkem „Stará Homole". Červeně značená cesta se v této křižovatce stáčí doleva směrem k Zubrnicím, zatímco naše zrušená žlutá značka prochází křižovatkou ve směru rovně. V horních partiích je však dnes cesta spíše než prošlapanou chozenou stezkou jen terénním zářezem, prozrazujícím, že zde býval úvoz a cesta k nejméně jednomu stavení, a jako jednoznačná cesta vypadá až dole na pastvinách na druhém břehu potoka.

Výří vodopád

Tento vodopád, který se pro svou skrytost nedostal do prvního vydání naší publikace, resp. byl naší neznalostí částečně zaměněn za blízký vodopád v Průčelské rokli, je bezesporu nejvyšším vodopádem Českého středohoří a patří k pěti nejvyšším vodopádům celé České republiky. Tento fakt, který by měl Výří vodopád postavit na výsluní mezi středohorskými vodopády, je ale bohužel poněkud zmařen skutečností, že vodopád v celé jeho výšce nelze zhlédnout naráz. Z místa pod vodopádem si lze vychutnat jen asi prvních 15 metrů jeho celkové výšky. Větší zbytek vodopádu, schovaný v zákrutě za hranou skály, je sice viditelný od horní hrany vodopádu, nicméně pohled odshora, už kvůli slabé vodnatosti potoka, zdaleka nepůsobí tak monumentálním dojmem.

I přes tuto slabinu je ale Výří vodopád nádherným a přitom málo navštěvovaným přírodním útvarem a jeho krása jemně dotváří dojemnost už tak dost působivého masivu Výřích skal. Na doplnění lze snad už jen dodat, že k výjimečnosti místa tohoto vodopádu patří i to, že na rozdíl od všech ostatních námi popsaných vodopádů není skryt mezi stromy v lese. Skalní masiv vodopádu má pod sebou rozsáhlý svah typického středohorského kamenného moře, s hranicí lesa až hluboko pod sebou, takže od vodopádu je zároveň i pěkný rozhled po okolí.

Výří vodopád

Tok: pravostranný přítok Prudkého (Průčelského) potoka
Podloží: čedič
Průtok: 3 litry/sekundu
GPS: 50°37'26.7"N
14°5'57.3" E
Výška: 4 + 10 + 10 + mezi jednotlivými kolmými stupni pozvolnější kaskády – obecně udávaná celková výška 45 metrů

Morfologie: Vyšší stupeň vodopádu viditelný odspoda nahoře natéká kaskádou, pak se voda dělí do dvou pramenů a skáče kolmo dolů po skále přes několik schodů. Nejspodnější, asi čtyřmetrový stupeň připomíná skladbou kamenů v hlíně čerstvý a nestabilní výkop, a jako takový asi za svou současnou podobu vděčí nedávným povodním. Tvarově působí téměř jako průřez studnou včetně hluboké kruhové tůně dole.

Jak se k vodopádu dostat: Naučnou stezku vedoucí z Brné vzhůru ponejprv Průčelskou roklí a poté pokračující po pravém břehu jednoho z pravostranných přítoků Prudkého (Průčelského) potoka (kdy cestou ve svahu nad sebou míjíme asi patnáctimetrový Průčelský vodopád) opustíme právě v zatáčce, kde tato stezka opouští potok (a je zde tabule naučné stezky o Výřích skalách). Od cesty k vodopádu se nedejme odradit tím, že voda v potoce se zde zničehonic ztrácí a potok dál vypadá vyschlý, neboť v suti pod vodopádem voda zasakuje do podloží. Suťovým polem vyšplháme asi 100 m (a 50 výškových metrů) přímo vzhůru až k patě Výřích skal, nejlépe a nejjednodušeji přímo koridorem, o němž obnažené kořeny stromů a vymleté plošiny prozrazují, že funguje jako příležitostné koryto přívalových srážek. Odměnou nám bude nejen nádherný výhled na masiv Výřích skal, ale především pohled na dva dolní stupně vodopádu v celkové výšce asi 14 metrů.

Horní, vyšší stupně vodopádu jsou vidět odshora. Cesta k nim je však daleká a vůbec není snadná. Vydáme se z Němčí po červené a modré turistické značce směrem na Malečov a Ústí nad Labem, od rozcestí, kde modrá opouští červenou, dál ještě po červené necelých 650 metrů až do místa, kde značená cesta zatáčí vpravo a rovně vede neznačená cesta na louku. Přejděte po této louce po jejím spodním okraji až k lesu na druhé straně, kde se objevuje jiná, lesácká cesta, vedoucí dolů lesem. Po ní pokračujte asi 1 km, dokud vede nad potokem. Když se pak směr cesty a potoka odchyluje, je třeba sestoupit dolů k potoku, kde se objevuje na protějším, pravém břehu další cesta, vedoucí podél potoka až ke skalnímu ochozu, pod nímž už tak dost prudký potok natéká do vodopádu. Přístup k němu je velmi nebezpečný a vůbec jej nelze doporučit.
Pokud se pak vrátíte zpět na naši lesáckou cestu a budete po ní pokračovat dál, sejdete po chvíli do místa, kde končí les a začíná masiv Výřích skal. Tudy lze opatrně sešplhat dolů, skalní masiv obejít zleva a pak po strmé pěšině vedoucí celou dobu přímo pod úpatím skalního masivu přes nesčetná suťová pole značné výšky a s výhledem na krásné zalesněné údolí po asi 2 km přijdete zleva ke spodním stupňům Výřího vodopádu. I tato trasa je však schůdná jen pro velmi zdatné turisty a pouze za dobrého počasí.

Další vodopády v oblasti Českého středohoří

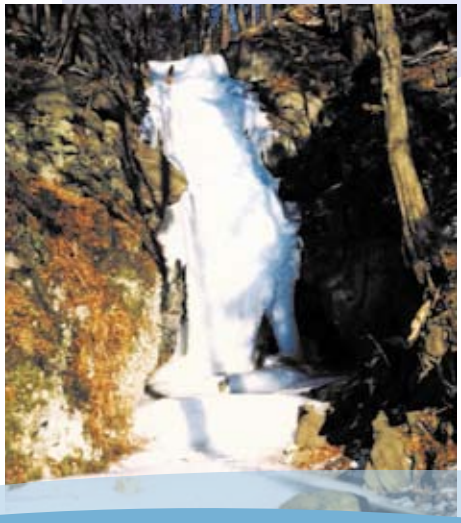
Vodopád pod Debusem

Všechny výše uvedené ústecké vodopády leží z geologického hlediska v oblasti Českého středohoří. Na samotný závěr tohoto průvodce bychom vás ještě rádi alespoň ve zkratce seznámili i se zbývajícími vodopády, které se v této nádherné oblasti nalézají.

Těsně za hranicí ústeckého okresu, nedaleko soutěsky potoka Dubina, se nachází jedno zajímavé místo. Je jím zalesněné údolí mezi vrchy Debus a Výsluní u Dubic. V úzkém skalnatém kaňonu tady nalezneme asi 40 metrů dlouhou kaskádu se čtyřmi menšími vodopády, které dosahují výšky okolo jednoho metru. Nejlépe dosáhneme tohoto místa od Prackovic. Ze silnice nad tratí, vedoucí směrem k Dolním Zálezlům, odbočíme za obcí po silnici doleva a po pár metrech hned zase doprava na polní cestu, která stoupá šikmo vzhůru přes pole. Po 1 km chůze se dostaneme k potoku do zmíněného údolí. Potok nepřekračujeme, je ale nutné vystoupit prudkým svahem na lesní pěšinu, která vede ve výšce asi 10 metrů nad korytem potoka. Po ní pokračujeme vzhůru až k můstku, za nímž se již naskýtá pohled na kaskádu. Pěšina dál pokračuje směrem k vlakovému nádraží Radejčín.

Vodopád u Františkova

Poměrně málo známý vodopád se nachází v údolí řeky Ploučnice mezi Benešovem a Františkovem. Z Benešova se vydáme ulicí Boženy Němcové proti proudu řeky. Za posledním domem navazuje na cestu příjemná lesní pěšina, která stále sleduje pravý břeh Ploučnice. Těsně před železničním mostem, který přechází z jednoho břehu řeky na druhý, se nachází v úžlabině svahu nad cestou krásný, asi 7 metrů vysoký vodopád i s malou jeskyní u jeho paty. Jeho největším nedostatkem je slabá vodnatost. Proto i zde doporučujeme návštěvu zejména v zimě, kdy jinak nevydatný potůček vytváří velkolepý ledopád. Od vodopádu lze pokračovat podél řeky pod zříceninou hradu Ostrý až do Františkova. Celková délka procházky je asi 3 kilometry.

Bobří soutěska – přítok Bobřího potoka

Nejznámější ze středohorských vodopádů nalezneme ve velmi oblíbené Bobří soutěsce u Verneřic. Poměrně dost vydatný Bobří potok vytváří na čedičovém podloží divoké peřeje a také 2,5 metru vysoký vodopád. A nejen to. Silný dojem z návštěvy tohoto nádherného zákoutí dovrší asi 8 metrů vysoký vodopád na bezejmenném pravostranném přítoku. Bobří soutěska se nachází 1 kilometr pod osadou Loučky, přístupná je po zelené turistické značce vedoucí z Verneřic do Kravař.

Bobří soutěska – Bobří potok

Kolné

Asi 5 kilometrů severovýchodním směrem od Kravař leží vesnička Kolné. Po jejím okraji protéká stejnojmenný potok, který v lese pod obcí vyhloubil do pískovcového podloží úzkou a skalnatou tzv. Stvolíneckou rokli. V ní se nalézá soustava několika kaskád zakončená asi 4 metry vysokým vodopádem. Celý tento přírodní úkaz je obtížně přístupný, neboť rokle je velmi úzká a klikatá. S trochou odvahy je možné dostat se k tůni, do které vodopád spadá.

Podstatně lépe přístupný, byť uměle vybudovaný vodopád leží nedaleko odtud, uprostřed rybniční soustavy mezi Stvolínkami a Holany. Odtok z Dolanského rybníka byl záměrně vyveden tak, aby přepadal dolů z přibližně 3 metry vysoké pískovcové skály. Díky značné vodnatosti a velké tůni pod vodopádem je místo velmi působivé V jeho blízkosti prochází červeně značená turistická stezka ze Stvolínek do Holan. Poblíž nalezneme i romantický „ovčí můstek", který vede přes odtok ze sousedního Mlýnského rybníka.

Odtok z Dolanského rybníka

Použité materiály:
Borská, H.: *Poznej místo, ve kterém žiješ*, Ústí nad Labem
Čechy, VII/1 Středohoří, Praha 1892
Karpaš, R. – Koukal, P.: *Album starých pohlednic: České středohoří*, Liberec 2004
Muzeum města Ústí nad Labem: sbírka kreseb Joachyma Preysse
Österreichische Nationalbibliothek, Bildarchiv, Wien
Pinc, F.: *Výlety severočeským krajem*, Liberec, 1961
Wachsman, V.: *Severní Polabí*, Ústí nad Labem, 2004
www.usti-nad-labem.cz

Historické fotografie a vyobrazení
Muzeum města Ústí n. L.: sbírka kreseb Joachyma Preysse: str. 7a, 21a
www.ukp98.cz: str. 11, 20, 21b
www.severni-terasa.cz: str. 7b
Österreichische Nationalbibliothek, Bildarchiv, Wien: str. 14

Poznámka: a–horní vyobrazení, b–dolní vyobrazení

Vodopády na Ústecku

Vydalo: Statutární město Ústí nad Labem ve spolupráci s Občanským sdružením Středohoří sobě a internetovým portálem www.vodopady.info

Text: Petra Kudělová, Jiří Šedivý, Václav Hrdonka
Fotografie: Václav Hrdonka, Jiří Šedivý, Pavel Kuděla, Eva Šrámková, Daniel Fiker
Redakce a grafické zpracování: Oddělení cestovního ruchu Magistrátu města a Tisk Horák a.s.

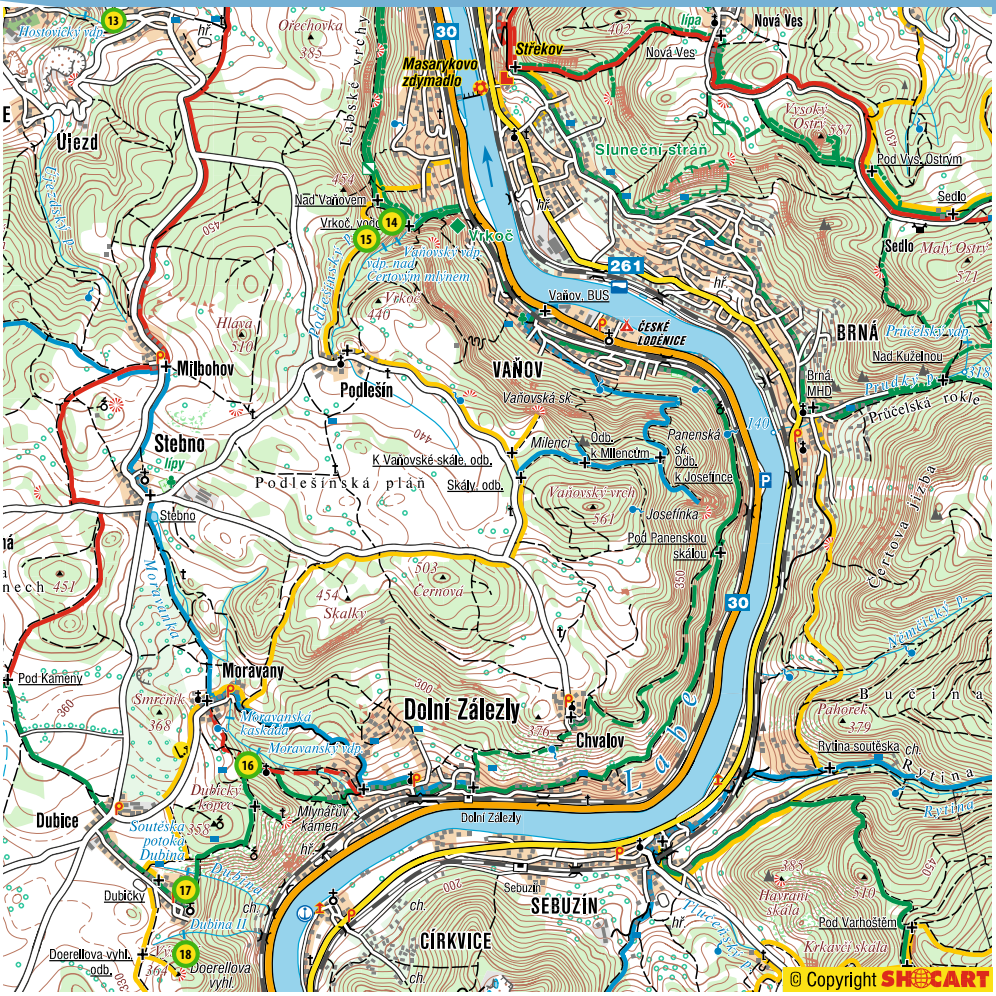
Aktualizované 2. vydání

Tisk: Tisk Horák a. s., Ústí nad Labem

ISBN 978- 80-254-3516-8

www.usti-nad-labem.cz

Internetový portál
www.vodopady.info

13. Vodopád pod Hostovicemi, s. 20
14. Vaňovský vodopád, s. 21
15. Vodopád nad Čertovým mlýnem, s. 24
16. Moravanský vodopád, s. 25
17. Soutěska potoka Dubiny, s. 27
18. Dubina ll, s. 30

Statutární město Ústí nad Labem
Oddělení cestovního ruchu Magistrátu města Ústí nad Labem
Velká Hradební 2336/8
401 00 Ústí nad Labem
www.usti-nad-labem.cz
aktualizované 2. vydání